

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОБОРОНИ УКРАЇНИ
імені ІВАНА ЧЕРНЯХОВСЬКОГО

ЗАСТЕЛО ОЛЬГА В'ЯЧЕСЛАВІВНА

УДК 378:303.7:303.094.5:303.064

**РОЗВИТОК ДІАГНОСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Інституті Служби зовнішньої розвідки України, Міністерство оборони України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Ягупов Василь Васильович,
Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, кафедра суспільних наук, професор.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Лагодинський Олександр Сергійович,
Военно-дипломатична академія імені Євгенія Березняка,
кафедра іноземних мов, начальник;

кандидат педагогічних наук

Бец Ірина Олександрівна,
Національна академія Державної прикордонної служби
України імені Богдана Хмельницького, кафедра англійської
мови, старший викладач.

Захист відбудеться «20» грудня 2018 року о 13 год. 00 хв. на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.709.06 у Національному університеті оборони України імені Івана Черняхівського за адресою: 03049, м. Київ-49, проспект Повітрофлотський, 28.

З дисертацією можна ознайомитися на офіційному сайті <http://nuou.org.ua> та в бібліотеці Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського за адресою: 03049, м. Київ-49, проспект Повітрофлотський, 28.

Автореферат розісланий «16» листопада 2018 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. В. Красницька

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. На сучасному етапі соціально-економічного розвитку суспільства, що характеризується поступовою інтеграцією України в європейські політичні, економічні, культурні та оборонні структури, важливого значення набуває підвищення якості професійної підготовки фахівців для всіх сфер життєдіяльності українського суспільства, зокрема сфери безпеки та оборони. У цьому аспекті суттєву роль відіграє система іншомовної підготовки військовослужбовців, оскільки від розвиненості їхньої іншомовної комунікативної компетентності (ІКК) залежить якість розв'язання фахових завдань, зокрема у процесі міжнародних військових та інших заходів, які вирішуються спільно з військовослужбовцями країн НАТО. Зазначене є предметом особливої уваги на державному рівні, що відображено в Законах України «Про національну безпеку України», «Про вищу освіту», «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року», а також у Воєнній доктрині України й Концепції мовної підготовки особового складу Збройних сил (ЗС) України.

Якість післядипломної освіти, зокрема іншомовної підготовки військовослужбовців, суттєво залежить від результатів педагогічного діагностування їхніх навчальних досягнень, а вони, зі свого боку, – від професійної компетентності викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів (ВВНЗ). Отже, змінюється їх місце та роль, насамперед, в іншомовній підготовці офіцерського складу. Проте традиційні способи й прийоми оцінювання ІКК військовослужбовців потребують доповнення об'єктивними діагностичними технологіями та методиками, якими мають володіти викладачі іноземних мов.

Підґрунтям дослідницького пошуку з теми дисертації слугували ідеї, сформульовані у працях вітчизняних і зарубіжних науковців із таких напрямів: філософії освіти (В. Андрущенко, С. Гончаренко, І. Зязюн, В. Кремень), теоретичних і методичних засад військової освіти (А. Вітченко, А. Зельницький, М. Нещадим, В. Стасюк, В. Ягупов), професійної компетентності фахівців (Г. Артюшин, Р. Бадер, Ю. Баумерт, Н. Бібік, Л. Ващенко, Г. Джонс, І. Зимня, Н. Кузьміна, М. Кунтер, О. Локшина, А. Маркова, Д. Мертенс, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко, В. Свистун, Дж. Равен, Л. Хоружа, А. Шелтон, Е. Шорт, В. Ягупов), сутності педагогічної діагностики (К. Ауфшнайтер, Б. Бітінас, В. Галузяк, К. Інгенкамп, К. Клауер, М. Левіна, І. Лернер, С. Мартиненко, Б. Шміц).

Аналіз та узагальнення наукових джерел показує, що недостатньо дослідженою є проблема розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ. Зокрема, поза увагою науковців залишаються проблемні питання щодо отримання інтегральної оцінки рівнів розвиненості ІКК військовослужбовців за результатами кваліфікаційного екзамену під час експертного оцінювання з опрацюванням даних із застосуванням сучасних математично-статистичних методів, спеціалізованих програмних продуктів і технології штучних нейронних мереж.

У зв'язку з цим виникає необхідність вирішити низку *суперечностей* між:

спрямованістю національної системи освіти на ефективне розв'язання проблеми вдосконалення контрольної-оцінної процесу у ВНЗ і нерозв'язаністю проблеми розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов у системі післядипломної освіти;

необхідністю об'єктивного оцінювання рівнів розвиненості ІКК військовослужбовців у системі післядипломної освіти та відсутністю технологій їх інтегрального оцінювання, заснованих на сучасних математично-статистичних методах опрацювання результатів екзамену;

попитом, що існує в педагогічній практиці ВНЗ на викладачів іноземних мов, які володіють необхідною сукупністю діагностичних методик і технологій, та недостатньою обґрунтованістю критеріїв і показників оцінювання розвиненості їхньої діагностичної компетентності.

Виявлені суперечності визначили наукове завдання й вибір теми дисертації – *«Розвиток діагностичної компетентності викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів у системі післядипломної освіти»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертацію виконано згідно з планами наукової та науково-технічної діяльності Інституту Служби зовнішньої розвідки (СЗР) України, тема дисертації пов'язана з науково-дослідною роботою «Методика оцінювання інтегральних результатів навчання іноземним мовам співробітників СЗР України на основі штучних нейронних мереж» (шифр «Експерт»).

Тему дисертації затверджено вченою радою Інституту СЗР України (протокол № 3 від 17.03.2014) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 6 від 29.09.2015).

Мета дослідження – обґрунтувати педагогічні умови розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів у системі післядипломної освіти.

Відповідно до мети поставлено такі **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати сучасний стан дослідженості проблеми розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов і вдосконалити поняттєво-категорійний апарат із теми дисертації.

2. Обґрунтувати педагогічні умови розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів та експериментально їх перевірити.

3. Здійснити педагогічне моделювання розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів у системі післядипломної освіти.

4. Розробити технологію інтегрального оцінювання розвиненості іншомовної комунікативної компетентності військовослужбовців із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій і математично-статистичних методів.

5. Визначити критерії та показники діагностування розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів у системі післядипломної освіти.

6. Підготувати методичні рекомендації для викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів щодо застосування технології інтегрального оцінювання розвиненості іншомовної комунікативної компетентності військовослужбовців.

Об'єкт дослідження – професійно-педагогічна компетентність викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів.

Предмет дослідження – педагогічні умови розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів у системі післядипломної освіти.

Для досягнення мети та розв'язання завдань дослідження використано такі **методи**:

теоретичні: аналіз, синтез та узагальнення педагогічної, методичної й тестологічної літератури щодо аналітичних і статистичних методів, педагогічного досвіду з теми дисертації з метою виявлення актуальних напрямів дослідження; метод конкретизації й систематизації теоретичних знань – для постановки дослідницьких завдань; синтез – для створення технології групового експертного оцінювання результатів екзамену слухачів шляхом аналізу й систематизації алгоритмів і спеціалізованих статистичних програмних продуктів; метод порівняльно-педагогічного аналізу – для обґрунтування змісту, форм, методів та засобів технології оцінювання розвиненості ІКК військовослужбовців; педагогічне моделювання – для створення моделей і програмних модулів;

емпіричні: анкетування та самооцінювання – для дослідження досвіду науково-педагогічних працівників у використанні технологій експертного оцінювання в педагогічній і науковій діяльності; педагогічний експеримент – для перевірки результативності педагогічних умов розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ у системі післядипломної освіти;

статистичні (методи нечислової статистики) – для опрацювання експериментальних даних, аналізу кількісних і якісних результатів дослідження й перевірки його гіпотези.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в тому, що:

уперше: обґрунтовано педагогічні умови розвитку діагностичної компетентності викладачів вищих військових навчальних закладів у системі післядипломної освіти (педагогічне моделювання розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів у системі післядипломної освіти; упровадження технології інтегрального оцінювання розвиненості іншомовної комунікативної компетентності військовослужбовців; використання об'єктивних критеріїв і показників оцінювання розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів у системі післядипломної освіти); визначено критерії оцінювання розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов (ціннісно-мотиваційний, змістовно-організаційний, прaksiологічний і результативно-корекційний);

удосконалено: технологію застосування математично-статистичних методів оцінювання розвиненості іншомовної комунікативної компетентності

військовослужбовців засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) і математично-статистичних методів (удосконалення полягає в системному застосуванні в технології інформаційно-комунікаційних технологій для оцінювання розвиненості іншомовної комунікативної компетентності військовослужбовців, а також у застосуванні цієї технології як сучасної методичної основи розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів в інформаційному суспільстві); методику опрацювання експертних оцінок щодо з'ясування рівнів розвиненості іншомовної комунікативної компетентності військовослужбовців (удосконалення полягає в опрацюванні експертних оцінок на основі ітераційної процедури у спеціалізованому програмному забезпеченні OPINION, а також можливості застосування спеціалізованого програмного забезпечення VERDICT щодо обрання відповідних шкал вимірювання та згортки екзаменаційних завдань);

дістали подальшого розвитку: поняття «діагностична компетентність викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів» та «інтегральна оцінка рівнів розвиненості іншомовної комунікативної компетентності військовослужбовців» (подальший розвиток полягає в конкретизації їх змісту щодо викладачів вищих військових навчальних закладів і військовослужбовців в інформаційному суспільстві відповідно до посадових вимог і педагогічних функцій викладачів та посадових функцій військовослужбовців); методика групового експертного оцінювання рівнів розвиненості іншомовної комунікативної компетентності військовослужбовців за результатами екзамену (подальший розвиток полягає в адаптації цієї методики до оцінювання рівнів розвиненості іншомовної комунікативної компетентності військовослужбовців).

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у трансформуванні теоретичних положень, висновків та узагальнень проведеного дослідження у практичний науково-методичний супровід розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ у системі післядипломної освіти. Упроваджено методичні рекомендації для викладачів іноземних мов щодо застосування технології інтегрального оцінювання розвиненості іншомовної комунікативної компетентності військовослужбовців.

Основні положення й результати дослідження впроваджено в діяльність Центрального науково-дослідного інституту Збройних сил України (акт № 172/212 від 29.02.2016), навчальний процес Воєнно-дипломатичної академії імені Євгенія Березняка (акт № 222/ВА/749 від 01.07.2016), Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка № 07-10/1452 від 22.05.2018), Інституту Служби зовнішньої розвідки України (довідка № 22/1/1394 від 30.05.2018), Інституту спеціального зв'язку та захисту інформації Національного технічного університету України «КПІ імені Ігоря Сікорського» (довідка № 25/04-1406 від 08.06.2018).

Результати дисертації можуть бути використані у ВНЗ МВС України, СБ України, Державної прикордонної служби України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, закладах післядипломної освіти для вдосконалення професійної підготовки та діагностичної компетентності викладачів іноземних мов.

Особистий внесок здобувача: у статті [8] – виокремлено й розкрито зміст компонентів діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ і визначено критерії їх діагностування; у методичних рекомендаціях [11] – надано рекомендації щодо застосування розробленої технології шляхом покрокового використання задіяних програмних засобів.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження доповідалися на таких наукових конференціях і семінарах: *міжнародних:* «Актуальні проблеми вищої професійної освіти» (Київ, 20.03.2018), «Морально-патріотичне виховання студентської молоді в системі вищої освіти» (Бар, 23.04.2018), «Іншомовна підготовка працівників правоохоронних органів і сектору безпеки» (Київ, 24.04.2018), «Професійна підготовка фахівців в умовах неперервної освіти» (Прешів, Словаччина, 18.05.2018); *всеукраїнських:* «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті та наукових дослідженнях» (Київ, 11.06.2015), «Системи навчання і освіти в комп'ютерно орієнтованому середовищі» (Київ, 19.01.2016), «Іншомовна підготовка працівників правоохоронних органів та сектору безпеки» (Київ, 21.04.2017); *міжвідомчих:* «Актуальні проблеми іншомовної підготовки фахівців у сфері національної безпеки» (Київ, 23.04.2015, 24.04.2017), «Викладання іноземних мов для специфічних категорій слухачів» (Київ, 12.10.2017); *відомчих:* «Актуальні питання підготовки кадрів в Інституті СЗР України в контексті оптимізації діяльності СЗР України» (Київ, 25.04.2013, 25.04.2015, 25.04.2017); засіданнях кафедри спеціальної іншомовної підготовки Інституту СЗР України (2013–2018).

Публікації. Зміст і основні результати дослідження відображено в 11 наукових працях (із них 2 – у співавторстві), серед яких: 7 статей у наукових фахових педагогічних виданнях України (1 – у наукометричному виданні), 1 – у зарубіжному періодичному науковому виданні, 2 – у збірниках тез доповідей на наукових конференціях, 1 – методичні рекомендації.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (313 найменувань, із них 67 – іноземною мовою), 18 додатків на 152 сторінках. Загальний обсяг дисертації становить 374 сторінки, основний текст роботи подано на 170 сторінках. Робота проілюстрована 18 таблицями та 48 рисунками, із яких сім займають 6 повних сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми дисертації, ступінь її розробленості, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, подано відомості про їх упровадження й апробацію, охарактеризовано особистий внесок здобувача, представлено публікації, структуру та обсяг дисертації.

У *першому розділі* – «**Діагностична компетентність викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів як педагогічна проблема**» – здійснено аналіз досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практиці;

з'ясовано поняття, структуру і зміст діагностичної діяльності викладачів іноземних мов ВВНЗ як складової професійно-педагогічної діяльності, сучасний стан розвиненості їхньої діагностичної компетентності; виявлено проблемні питання діагностування ними рівнів ІКК військовослужбовців.

Міждисциплінарний підхід до проблеми діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ виникнув на ґрунті розвитку різних галузей знань. Аналіз науково-педагогічних джерел засвідчив, що проблему розвитку професійної компетентності викладачів та її складових висвітлено у працях Ю. Бандури, Ю. Баумерт, І. Бец, О. Васильчук, В. Гапонової, М. Головань, О. Гури, Г. Джонса, А. Зельницького, І. Зязюна, Й. Коніха, М. Кунтер, О. Лагодинського, Е. Лузік, А. Москаленко, В. Свистун, Л. Хоружої, В. Ягупова. Зарубіжні та вітчизняні науковці К. Ауфшнайтер, М. Бадашкеєв, С. Брудер, Г. Гац, О. Дорофєєва, Н. МкЕлвані, С. Мартиненко, А. Оле, Ю. Клюг, А. Фастівець, В. Ягупов виокремлюють серед складових професійної компетентності викладача діагностичний компонент. Розроблені ними методологічні підґрунтя уможливають розуміння сутності та змісту діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ.

Діагностична компетентність викладача іноземних мов ВВНЗ – це його діагностична підготовленість, інтелектуальна, діяльнісна та суб'єктна здатність, а також професійна, особистісна й психологічна готовність до реалізації діагностичної функції шляхом творчого дотримання педагогічних принципів і використання в педагогічній діяльності сучасних методів, методик, технологій та засобів педагогічного діагностування. Під поняттям *«компоненти діагностичної компетентності»* ми розуміємо сукупність психічних утворень, професійно важливих якостей і характеристик викладача, що дають йому змогу досягати професійних цілей (виконувати професійні обов'язки) у процесі діагностичної діяльності відповідно до посадових компетенцій. З урахуванням цілей, специфіки, методів, засобів і результату педагогічної діяльності викладачів іноземних мов у системі післядипломної освіти розглядаємо *структуру* їхньої діагностичної компетентності в єдності таких *функціональних компонентів*: *ціннісно-мотиваційного* (цілі, мотиви, потреби, інтереси, настанови, цінності педагогічної діяльності та реалізації її діагностичної складової, прагнення до професійного вдосконалення в напрямі застосування діагностичних технологій); *когнітивного* (психолого-педагогічні, предметні, методичні та спеціальні (технологічні) знання про педагогічну діагностику й діагностичні методи, методики, технології, способи та засоби їх застосування); *операційно-діяльнісного* (психолого-педагогічні, предметні, методичні, технологічні та спеціальні вміння, що сприяють реалізації діагностичної функції в педагогічній діяльності); *рефлексивно-корекційного* (самоаналіз, самокорекція, самостійність, автономність у діагностичній діяльності, а також усвідомлення відповідальності за її результат).

Діагностування ІКК військовослужбовців є одним з основних і найспецифічніших за своєю комплексністю та багатоаспектністю видів діяльності викладача іноземних мов, оскільки стрімке розширення міжнародного співробітництва України у сфері оборони та безпеки зумовлює високі вимоги до

професійної компетентності військовослужбовців, зокрема до ІКК. Перед викладачами-екзаменаторами постає завдання щодо інтегрального оцінювання розвиненості ІКК військовослужбовців за різними складовими на підставі кваліфікаційного екзамену та її практичної реалізації, які б моделювали предметні, тобто власне фахові, й соціальні аспекти професійної діяльності (аудіювання телефонних сеансів зв'язку, вільного спілкування за спеціальними темами, виконання різних видів перекладу тощо). Для коректного діагностування рівнів компетентності різних фахівців застосовують математично-статистичні методи, що відображено в *педагогічній кваліметрії* (І. Артим, Дж. Глас, Г. Гнатієнко, Г. Гунта, Г. Єльнікова, В. Зарде, Л. Кохен, Л. Маньон, К. Морисон, О. Мухін, Д. Новиков, В. Новосад, Л. Петренко, Х. Саваль, Р. Селіверстов, Дж. Стенлі, В. Черепанов, С. Хабаров). *Інтегральну оцінку* рівнів розвиненості ІКК військовослужбовців розглядаємо як узагальнений показник рівня ІКК на основі функціональної залежності від часткових показників рівнів розвиненості її складових, скоригованих відповідно до їхньої вагомості. На підставі педагогічної практики й системного аналізу встановлено, що проблемним питанням діагностування викладачами іноземних мов ВВНЗ рівнів ІКК військовослужбовців є те, що воно відбувається переважно на інтуїтивно-логічному рівні із застосуванням таких методів педагогічної діагностики, як екзамен та опрацювання його результатів за середньоарифметичною зваженою згорткою. Визначено, що точність і вірогідність інтегральної оцінки залежать від типу шкали вимірювання результатів екзамену, методів експертного оцінювання (дає змогу відобразити оцінки розвиненості ІКК військовослужбовців на порядковій/ранговій шкалі (ранжування, парне порівняння, безпосереднє оцінювання)), ранжування, визначення об'єктивності кожного з експертів та ступеня узгодженості думки групи експертів, а також типу згортки.

У ході констатувального етапу дослідження продіагностовано 126 викладачів іноземних мов ВВНЗ із метою з'ясування наявного стану розвиненості діагностичної компетентності. Визначено, що її рівень становить 26,6 % (базовий рівень). Найнижчі показники виявлено за ціннісно-мотиваційним компонентом – 18,7 % (базовий рівень), операційно-діяльним – 24,75 % (базовий рівень) і рефлексивно-корекційним – 22,5 % (базовий рівень), а найвищий – когнітивним – 40,5 % (базовий рівень). Також, спираючись на практичний досвід, було з'ясовано, що під час оцінювання ІКК військовослужбовців викладачі зіштовхуються з труднощами, пов'язаними з відбором доцільних діагностичних методів, методик, технологій і засобів, математично-статистичним опрацюванням діагностичних даних та їх педагогічним узагальненням, відсутністю спеціалізованих програмних продуктів, які дають можливість опрацювати діагностичні дані.

Отже, розвиток діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ не є цілеспрямованим, системним і послідовним.

У *другому розділі* – **«Педагогічні умови розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів у системі післядипломної освіти»** – викладено методика дослідження, здійснено теоретичне обґрунтування педагогічних умов розвитку діагностичної компетентності, основу яких складають відповідні модель, технологія інтегрального

оцінювання розвиненості ІКК військовослужбовців й об'єктивні критерії та показники визначення рівнів її розвиненості.

Методика дослідження ґрунтується на системному, суб'єктно-діяльнісному, аксіологічному та праксиологічному підходах, що забезпечує об'єктивність, вірогідність, валідність і критичне осмислення отриманих результатів.

Робоча **гіпотеза дослідження** полягала у припущенні про те, що розвиток діагностичної компетентності викладачів ВВНЗ буде успішним за наявності відповідних педагогічних умов.

Здійснено педагогічне моделювання *розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ у системі післядипломної освіти*, результатом якого є професійно орієнтована модель (рис. 1), що містить чотири блоки: цільово-методологічний блок – визначає мету й завдання розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов з урахуванням вимог інформатизації суспільства, концепції освіти особи впродовж життя, основних ідей і провідних принципів системного, андрагогічного, компетентнісного, контекстного та суб'єктно-діялісного підходів, що зумовлюють зміст моделювання її розвитку; змістовний – компоненти діагностичної компетентності викладачів іноземних мов (ціннісно-мотиваційний, когнітивний, операційно-діялісний і рефлексивно-корекційний); технологічний – технологію інтегрального оцінювання розвиненості ІКК військовослужбовців як методичну основу розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов, форми, методи, технології та засоби розвитку їхньої діагностичної компетентності; діагностико-результативний – критерії й показники діагностування розвиненості діагностичної компетентності за трьома рівнями, а також очікуваний результат.

Розроблено *технологію інтегрального оцінювання розвиненості ІКК військовослужбовців* (рис. 2) як систему мети, методів, прийомів, способів, засобів і форм оцінювання, що забезпечує успішне досягнення заздалегідь визначених педагогічних цілей за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у поєднанні з нормативно-технічним та організаційно-інструкційним забезпеченням. Вона передбачає використання спеціалізованого програмного забезпечення (VERDICT дає можливість вибору шкали вимірювання та інтегральної згортки, що об'єднує результати декількох екзаменаційних завдань; OPINION ґрунтується на ітераційних процедурах взаємодії різних методів, коли результати опрацювання одними методами використовуються як вхідні дані для інших методів, завдяки чому нівелюється статистична помилка кожного методу окремо; AtteStat і Deductor дають змогу вдосконалювати опрацювання даних під час групового експертного оцінювання результатів екзамену з іноземної мови та визначати інтегральні оцінки з урахуванням вагових коефіцієнтів окремих екзаменаційних завдань). Технологія сприяє, з одного боку, розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов, а з іншого – підвищенню точності й вірогідності інтегральних оцінок розвиненості ІКК військовослужбовців.

Розроблено методичні рекомендації для викладачів іноземних мов ВВНЗ щодо

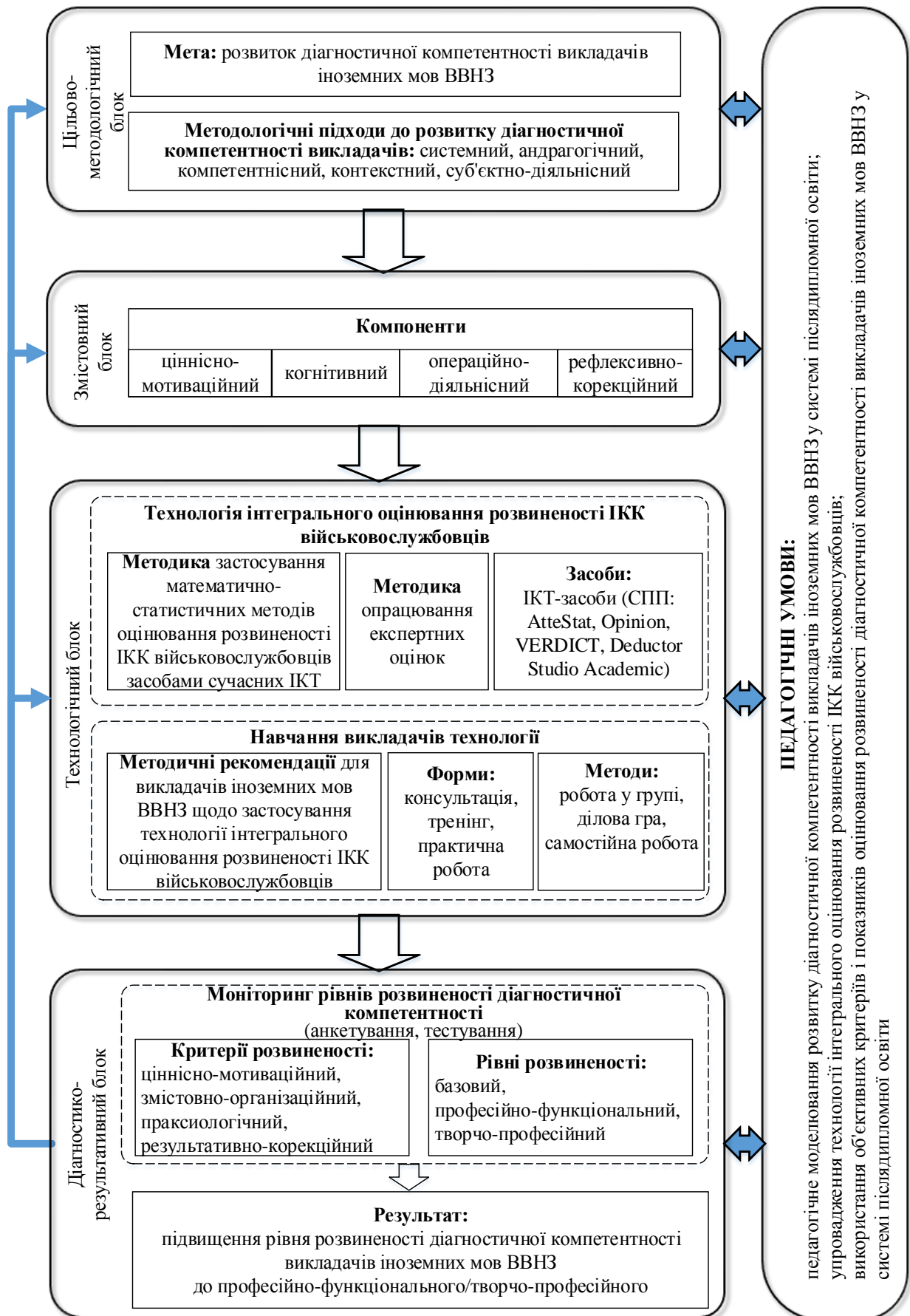

Рис. 1. Професійно орієнтована модель розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов

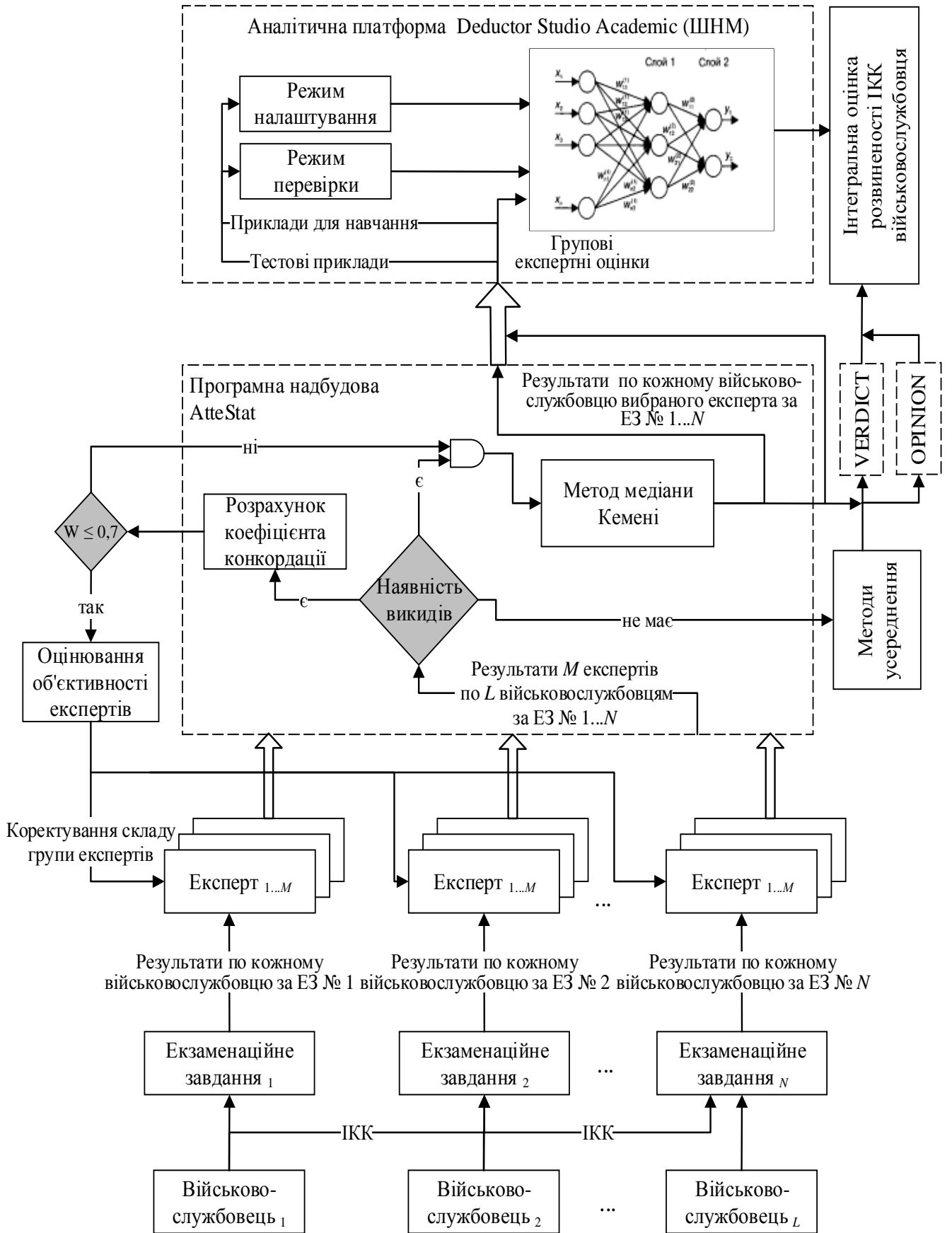

Рис. 2. Технологія інтегрального оцінювання розвиненості ІКК військовослужбовців

застосування технології інтегрального оцінювання розвиненості ІКК військовослужбовців, які є методичним супроводом щодо корпоративного навчання викладачів користуватися цією технологією. Таке навчання проводиться у три етапи (інформаційно-збагачувальний, інструментально-репродуктивний і діяльнісно-адаптивний) за допомогою тренінгів, консультацій, самостійної роботи.

Обґрунтовано критерії (*ціннісно-мотиваційний, змістовно-організаційний, праксиологічний і результативно-корекційний*) діагностування розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов та визначено її рівні (*базовий, професійно-функціональний, творчо-професійний*).

Педагогічні умови забезпечують реалізацію моделі розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ.

У *третьому розділі – «Організація та результати дослідно-експериментальної роботи»* – представлено програму експериментальної роботи, описано хід і результати експериментальної перевірки педагогічних умов розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ.

Експериментальна робота проводилась упродовж 2013–2018 рр. і передбачала дослідження стану розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ, а також експериментальну перевірку педагогічних умов її розвитку. Експериментальне дослідження проводилося на базі Інституту СЗР України, Воєнно-дипломатичної академії імені Євгенія Березняка, Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, Інституту спеціального зв'язку та захисту інформації Національного технічного університету України «КПІ імені Ігоря Сікорського» та Центрального науково-дослідного інституту Збройних сил України й охоплювало 126 викладачів і 390 військовослужбовців.

На констатувальному етапі (2013–2014) було визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, сформульовано його гіпотезу, проаналізовано психолого-педагогічну літературу з проблеми дисертації, нормативно-правові документи, обґрунтовано методи й методики дослідження. З'ясовано стан розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ, обґрунтовано педагогічні умови її розвитку, здійснено педагогічне моделювання її розвитку, створено технологію інтегрального оцінювання розвиненості ІКК військовослужбовців, опрацьовано діагностичний інструментарій і визначено критерії діагностування її розвиненості.

На формувальному етапі експерименту (2015–2018) було апробовано технологію інтегрального оцінювання розвиненості ІКК військовослужбовців та експериментально перевірено результативність педагогічних умов розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ, підготовлено й апробовано відповідні методичні рекомендації.

Першою частиною формувального етапу експерименту була перевірка технології інтегрального оцінювання розвиненості ІКК військовослужбовців, яка в контрольній (КГ) (195 осіб) та експериментальній (ЕГ) (195 осіб) групах не мала статистично значущих відмінностей, тобто групи можна вважати однорідними. Результати наведено в табл. 1 у вигляді порівняльного розподілу оцінок, визначених за контрольною (еталонною) таблицею, складеною групою експертів, результатів

КГ, обчислених за допомогою традиційного методу (зважена арифметична згортка), та результатів ЕГ, обчислених за авторською технологією.

Обґрунтування висновків і перевірка статистичних розбіжностей результатів екзамену, опрацьованих за різними методами, проводилися на основі критерію Пірсона – хі-квадрат (χ^2) за допомогою статистичного програмного пакету STADIA.

Таблиця 1

Розподіл інтегральних оцінок розвиненості ІКК військовослужбовців

Кількість балів	Рівні	Еталонні результати		Результати КГ (за традиційним методом)		Результати ЕГ (за авторською технологією)	
		кількість	%	кількість	%	кількість	%
1–59	низький	39	20	47	24	31	16
60–79	середній	88	45	82	42	86	44
80–100	високий	68	35	66	34	78	40

Аналіз результатів першої частини формувального етапу педагогічного експерименту засвідчив, що інтегральні оцінки розвиненості ІКК військовослужбовців, обчислені за допомогою розробленої технології, на 9,1 % вірогідніші й точніші, порівнюючи з оцінками, обчисленими за допомогою традиційних методів, що свідчить про перспективність використання цієї технології.

На початку другої частини формувального етапу експерименту розвиненість діагностичної компетентності викладачів іноземних мов у КГ (62 особи) та ЕГ (64 особи) не мала статистично значущих відмінностей, тобто групи можна вважати однорідними. Результати впровадження педагогічних умов свідчать, що показники розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов за різними критеріями для КГ й ЕГ наприкінці формувального етапу істотно відрізняються. Так, базового рівня досягли 34,6 % викладачів (ЕГ) і 63,1 % (КГ), професійно-функціонального – 39,0 % (ЕГ) та 23,0 % (КГ), творчо-професійного – 26,4 % (ЕГ) і 13,9 % (КГ). Загалом рівень розвиненості діагностичної компетентності викладачів підвищився до 70,4 % (ЕГ) та 43,7 % (КГ) (табл. 2).

Для ЕГ ($\varphi^*_{emp} = 3,069$, $\varphi^*_{emp} > \varphi^*_{кр}(p \leq 0,01) > 2,31$) отримані результати дають підстави стверджувати з ймовірністю 95 %, що емпіричні розподіли викладачів іноземних мов за рівнями розвиненості діагностичної компетентності на початку й наприкінці експерименту відрізняються, що має статистичну значущість. Отже, експериментальні результати підтвердили доцільність упровадження педагогічних умов її розвитку. Загалом перевірка статистичної вірогідності результатів формувального етапу експерименту дає змогу констатувати позитивні зміни в ЕГ щодо підвищення рівнів розвиненості діагностичної компетентності за всіма визначеними компонентами.

На узагальнювальному етапі дослідження (2018) здійснено якісний і кількісний аналіз результатів теоретичного та експериментального дослідження, сформульовано загальні висновки.

Розвиненість діагностичної компетентності викладачів іноземних мов

Компоненти	Етап експерименту	КГ (у %)	ЕГ (у %)
Ціннісно-мотиваційний	Констатувальний	17,3	20,1
	Формувальний	30,3	57,2
	Зміни	13,0	37,1
Когнітивний	Констатувальний	38,1	42,9
	Формувальний	64,1	89,5
	Зміни	26,0	46,6
Операційно-діяльнісний	Констатувальний	21,7	27,8
	Формувальний	44,2	81,9
	Зміни	22,5	54,1
Рефлексивно-корекційний	Констатувальний	19,8	25,3
	Формувальний	36,2	52,9
	Зміни	16,4	27,6
Середній показник	Констатувальний	24,2	29,0
	Формувальний	43,7	70,4
	Зміни	19,5	41,4
Різниця змін між КГ та ЕГ		21,9	

Отримані дані підтверджують висунуту гіпотезу щодо підвищення рівнів розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов, що може бути забезпечено шляхом упровадження у ВНЗ відповідних педагогічних умов.

ВИСНОВКИ

У дисертації розв'язано актуальне наукове завдання щодо розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВНЗ у системі післядипломної освіти, що дало змогу сформулювати такі висновки:

1. Результати аналізу та систематизації наукової літератури й педагогічної практики дають можливість наголошувати, що діагностична компетентність є невід'ємним та обов'язковим компонентом професійної компетентності викладачів іноземних мов ВНЗ. Проте поза увагою дослідників залишилися проблемні питання щодо її розвитку й підвищення точності визначення інтегральних оцінок розвиненості ІКК військовослужбовців, викликані потребами модернізації післядипломної освіти та міжнародного співробітництва ЗС України.

Обґрунтовано та визначено в межах дослідження сутність основних понять:

діагностична компетентність викладача іноземних мов ВНЗ – це його діагностична підготовленість, інтелектуальна, діяльнісна та суб'єктна здатність, а також професійна, особистісна й психологічна готовність до реалізації діагностичної функції шляхом творчого дотримання педагогічних принципів і використання в педагогічній діяльності сучасних методів, методик, технологій та засобів педагогічного діагностування;

інтегральна оцінка рівнів розвиненості ІКК військовослужбовців – узагальнений показник рівня ІКК на основі функціональної залежності від часткових показників рівнів розвиненості її складових, скоригованих відповідно до їхньої вагомості.

Уточнено поняття «технологія інтегрального оцінювання розвиненості ІКК військовослужбовців» як системи мети, методів, прийомів, способів, засобів і форм оцінювання, що забезпечує успішне досягнення заздалегідь визначених педагогічних цілей за допомогою ІКТ у поєднанні з нормативно-технічним та організаційно-інструкційним забезпеченням.

Виокремлено структурні компоненти діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ: ціннісно-мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний, рефлексивно-корекційний.

2. Обґрунтовано *педагогічні умови* розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ, а саме: педагогічне моделювання розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ у системі післядипломної освіти; упровадження технології інтегрального оцінювання розвиненості ІКК військовослужбовців; використання об'єктивних критеріїв і показників оцінювання розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ у системі післядипломної освіти. Ці умови перебувають у комплексному взаємозв'язку, сприяють цілеспрямованому розвитку діагностичної компетентності на основі концепції навчання впродовж життя та провідних методологічних підходів.

3. Здійснено педагогічне моделювання розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ на основі провідних тенденцій інформатизації суспільства, вимог концепції освіти особи впродовж життя, основних принципів системного, андрагогічного, компетентнісного, контекстного та суб'єктно-діяльнісного підходів. Професійно орієнтовна модель поєднує основні етапи, зміст, форми, методи й засоби та сприяє реалізації окресленої мети. Ця модель складається з цільово-методологічного (визначає мету й завдання розвитку діагностичної компетентності, відображає основні методологічні підходи її розвитку, які, зі свого боку, зумовлюють зміст моделювання її розвитку), змістовного (містить у собі компоненти діагностичної компетентності викладачів іноземних мов), технологічного (форми, методи, методики, технології та засоби її розвитку), діагностико-результативного (критерії та показники діагностування її розвиненості за трьома рівнями) блоків, які взаємозумовлені й лише в системі забезпечують розвиток діагностичної компетентності викладачів іноземних мов.

4. Розроблено технологію інтегрального оцінювання розвиненості ІКК військовослужбовців як методичну основу розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ. Вона передбачає можливість вибору шкали вимірювання та інтегральної агрегаційної функції/згортки, що об'єднує результати декількох екзаменаційних завдань (із використанням спеціалізованого програмного забезпечення VERDICT); застосування ітераційних процедур взаємодії різних методів, коли результати опрацювання одними методами використовуються як вхідні дані для інших методів, завдяки чому нівелюється статистична помилка

кожного методу окремо (з використанням спеціалізованого програмного забезпечення OPINION); опрацювання даних під час групового експертного оцінювання результатів екзамену з іноземної мови та обчислення інтегральних оцінок з урахуванням вагових коефіцієнтів окремих екзаменаційних завдань (із використанням програмних засобів AtteStat і Deductor).

Підготовлено методичні рекомендації щодо її застосування для викладачів іноземних мов ВВНЗ, які є методичним супроводом їх корпоративного навчання користуватися цією технологією протягом трьох етапів (інформаційно-збагачувального, інструментально-репродуктивного й діяльнісно-адаптивного) за допомогою тренінгів, консультацій, самостійної роботи.

Експериментальні дані першої частини формувального етапу експерименту підтвердили обґрунтованість теоретичної основи цієї технології, гіпотезу дослідження й засвідчили, що її впровадження підвищує вірогідність і точність визначення інтегральних оцінок рівнів розвиненості ІКК військовослужбовців на 9,1 %, що позитивно впливає на контрольню-оцінний процес у ВВНЗ.

5. Визначено критерії діагностування розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ: *ціннісно-мотиваційний* (позитивне ставлення до діагностичної діяльності з використанням математично-статистичних методів опрацювання отриманих у процесі діагностики даних, спрямованість на застосування новітніх ІКТ у діагностичній діяльності), *змістовно-організаційний* (наявність знань із фахової дисципліни, про математично-статистичні методи опрацювання отриманих у процесі діагностики даних, новітні ІКТ і вимоги щодо організації діагностичної діяльності та методик і засобів її реалізації), *праксиологічний* (наявність педагогічних здатностей щодо організації та реалізації діагностичної функції, здатність обирати відповідно до завдань діагностики математично-статистичні методи опрацювання отриманих у процесі діагностики даних із застосуванням ІКТ) і *результативно-корекційний* (здатність оцінювати ефективність математично-статистичних методів опрацювання отриманих у процесі діагностики даних із застосуванням ІКТ, уміння здійснювати самоаналіз проведеного діагностування, уміння обирати власні поведінкові стратегії, здатність до професійного вдосконалення в напрямі застосування сучасних діагностичних методів/методик/технологій, здатність до самоосвіти й об'єктивного оцінювання своїх можливостей і результатів діагностичної діяльності), а також конкретизовано їх показники.

Визначено три рівні її розвиненості: *базовий* (знаннево-репродуктивний), *професійно-функціональний* (теоретико-орієнтувальний), *творчо-професійний* (творчий, аналітико-продуктивний).

6. Експериментальна перевірка педагогічних умов довела їхню результативність, що позначилося на підвищенні рівнів розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ. За результатами другої частини формувального етапу експерименту спостерігалася позитивна динаміка її розвитку. На початку експерименту рівень розвиненості діагностичної компетентності в КГ становив 24,2 %, а в ЕГ – 29 % (базовий рівень). Наприкінці експерименту в КГ її рівень підвищився до 43,7 % (базовий рівень), а в ЕГ – до 70,4 % (професійно-

функціональний рівень). Динаміка змін між рівнями діагностичної компетентності на 21,9 % вище в ЕГ, ніж у КГ.

Проведене дослідження не вичерпує всіх проблемних питань, пов'язаних із розвитком діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ. Подальшого дослідження потребують методологічні, теоретичні й методичні засади діагностичної діяльності викладачів у ВВНЗ; удосконалення системи відбору експертів; підвищення надійності характеристик групової думки; розширення спектру методів опрацювання експертних оцінок, задіяних у процесі комплексування цих методів; визначення параметрів моделі, покладеної в основу штучних нейронних мереж; розширення можливостей щодо опрацювання багатofакторних і багаторівневих статистичних вибірок для навчання штучних нейронних мереж.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, у яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Застело О. В. Аналіз методів визначення узгодженості думки групи експертів під час оцінювання рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності слухачів. *Комп'ютер у школі та сім'ї* : наук.-метод. журнал. Київ, 2015. № 8 (128). С. 18–22.

2. Застело О. В. Інтегрований підхід до оцінювання рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності за допомогою штучних нейронних мереж. *Інформаційні технології і засоби навчання*. Київ, 2015. Том 48, № 4. С. 140–157. – URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue> (дата звернення: 12.06.2018) (міжнародні наукометричні бази: Web of Science (ESCI), Google Академія, РІНЦ, Index Copernicus, ULRICHSWEB™ Global Serials Directory).

3. Застело О. В. Комплексне застосування математичних методів у експертному оцінюванні рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності слухачів. *Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова* : зб. наук. ст. Педагогічні та історичні науки. Київ, 2015. Вип. СХХVI (126). С. 52–63.

4. Застело О. В. Методичний підхід до врахування різних типів шкал вимірювання результатів тестування. *Комп'ютер у школі та сім'ї* : наук.-метод. журнал. Київ, 2015. № 4 (124). С. 12–16.

5. Застело О. В. Методичний підхід до групового експертного оцінювання рівня іншомовної комунікативної компетентності. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання* : зб. наук. пр. Київського національного лінгвістичного університету. Київ, 2015. Вип. 52. С. 91–96.

6. Застело О. В. Метод комплексного оцінювання рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності фахівців. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання* : зб. наук. пр. Київського національного лінгвістичного університету. Київ, 2015. Вип. 51. С. 47–50.

7. Застело О. В. Педагогічні умови розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ. *Проблеми освіти* : зб. наук. пр. : у 2 ч. / Інститут модернізації змісту освіти МОН України. Вінниця, 2018. Вип. 88, ч. 1. С. 163–173.

Наукові праці, опубліковані в зарубіжних періодичних наукових виданнях:

8. Застело О. В., Ягупов В. В. Критерії та показники оцінювання розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ. *Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky*. Košice, Slovakia, 2018. Vol. 6, № 3. P. 159–164.

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

9. Застело О. В. Нейромережні технології в оцінюванні іншомовної комунікативної компетентності військовослужбовців. *Актуальні проблеми вищої професійної освіти України* : матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 20 березня 2018 р.). Київ, 2018. С. 68–69.

10. Застело О. В. Педагогічні умови розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ. *Іншомовна підготовка працівників правоохоронних органів і сектору безпеки* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 24 квітня 2018 р.). Київ, 2018. С. 37–38.

Наукові праці, що додатково відображають наукові результати дисертації:

11. Застело О. В., Бутвін Б. Л. Методичні рекомендації до застосування технології обчислення інтегральної оцінки показників якості за результатами групового експертного оцінювання. Київ, 2016. 32 с.

АНОТАЦІЇ

Застело О. В. Розвиток діагностичної компетентності викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів у системі післядипломної освіти. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, Київ, 2018.

Дисертацію присвячено розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ. Визначено й обґрунтовано педагогічні умови її розвитку (педагогічне моделювання розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ у системі післядипломної освіти, упровадження технології інтегрального оцінювання розвиненості іншомовної комунікативної компетентності військовослужбовців, використання об'єктивних критеріїв і показників оцінювання її розвиненості).

У результаті педагогічного моделювання розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ отримано модель, що містить цільово-методологічний, змістовний, технологічний і діагностико-результативний блоки. Створено технологію інтегрального оцінювання розвиненості іншомовної комунікативної компетентності військовослужбовців і підготовлено методичні рекомендації для викладачів іноземних мов ВВНЗ щодо її застосування. Визначено критерії та рівні розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ (базовий, професійно-функціональний, творчо-професійний). Експериментально підтверджено результативність педагогічних умов.

Ключові слова: педагогічні умови, діагностична компетентність викладачів іноземних мов ВВНЗ, іншомовна комунікативна компетентність військовослужбовців, методика, технологія, педагогічне моделювання, математично-статистичні методи, штучні нейронні мережі, експертне оцінювання, інформаційно-комунікаційні технології, критерії.

Застело О. В. Развитие диагностической компетентности преподавателей иностранных языков высших военных учебных заведений. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Национальный университет обороны Украины имени Ивана Черняховского, Киев, 2018.

Диссертация посвящена развитию диагностической компетентности преподавателей иностранных языков ВВУЗ. Определены и обоснованы педагогические условия ее развития (педагогическое моделирование развития диагностической компетентности преподавателей иностранных языков ВВУЗ в системе последипломного образования, внедрение технологии интегральной оценки развитости иноязычной коммуникативной компетентности военнослужащих, использование объективных критериев и показателей оценки ее развитости).

В результате педагогического моделирования развития диагностической компетентности преподавателей иностранных языков ВВУЗ получена модель, содержащая целево-методологический, содержательный, технологический и диагностико-результативный блоки. Создана технология интегральной оценки развитости иноязычной коммуникативной компетентности военнослужащих и подготовлены методические рекомендации для преподавателей иностранных языков ВВУЗ по её применению. Определены критерии и уровни развитости диагностической компетентности преподавателей иностранных языков ВВУЗ (базовый, профессионально-функциональный, творчески-профессиональный). Экспериментально подтверждено результативность педагогических условий.

Ключевые слова: педагогические условия, диагностическая компетентность преподавателей иностранных языков ВВУЗ, иноязычная коммуникативная компетентность военнослужащих, методика, технология, педагогическое моделирование, математико-статистические методы, искусственные нейронные сети, экспертное оценивание, информационно-коммуникационные технологии, критерии.

Zastelo O. V. Development of Diagnostic Competence of Foreign Language Teachers of the Higher Military Educational Establishments in Postgraduate Education. – Qualifying research paper on the rights of a manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Studies, Specialty 13.00.04 – Theory and Methodology of Vocational Education. – National Defence University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskiyi, Kyiv, 2018.

The study looks in the development of diagnostic competence of foreign language teachers of the higher military educational establishments, which stipulates the implementation of pedagogical conditions. The essence of diagnostic competence of foreign language teachers of the higher military educational establishments has been defined as an integral system of diagnostic qualification, intellectual, activity and agent abilities, professional, personal and psychological readiness to carry out his/her diagnostic function by creatively following the pedagogical principles and implementing modern techniques, methods, technologies and tools of pedagogical diagnostics into the pedagogical activity. This allows a teacher to precisely estimate officers' foreign language communicative competence levels in accordance with the requirements of the modern higher military education, which could be crucial for their effective fulfillment of tasks of international military cooperation and missions abroad. The structure, main components (value-motivational, cognitive, operational-activity and reflexive-correctional) and content of the diagnostic competence of foreign language teachers have been described.

The development of diagnostic competence of foreign language teachers of the higher military educational establishments is substantiated as a specially organized pedagogical process, which is carried out on the basis of the use of appropriately selected forms, methods, techniques, technologies and means of study in the information society in the system of postgraduate education. This set is realized in pedagogical conditions that form a system, since the implementation of one condition is a prerequisite for the implementation of another. The following pedagogical conditions for the development of foreign language teachers' diagnostic competence have been determined and substantiated: pedagogical modelling of their diagnostic competence development; availability of integral assessment technology of officers' foreign language communicative competence levels as a methodical basis for its development; usage of objective criteria, descriptors and levels to measure teachers' diagnostic competence development. These conditions have helped overcome the gap between the gained professional training of foreign language teachers at the pedagogical educational establishments and the actual requirements of science, technology, economy, society and the Armed Forces of Ukraine.

There has been designed a model of diagnostic competence development of foreign language teachers of the higher military educational establishments that includes four blocks: purpose-oriented, content-based, technological, diagnostic-resultative ones. The designed model provides continuity, consistency and stability of development of diagnostic competence of foreign language teachers.

The integral assessment technology of officers' foreign language communicative competence levels is based on the application of contemporary methods of mathematical statistics of the experts' esteems processing with the help of relevant information and communications technologies and artificial neural network. This technology contributes to the accuracy and reliability of the integrated esteem of the of officers' foreign language communicative competence levels up to 9,1 %. The technology envisages the systematic application of methods of mathematical statistics and information and communications technologies for assessing the development of officers' foreign language communicative competence, at the same time this technology serves as a modern methodological basis for the development of diagnostic competence of foreign language teachers.

The methodological guidelines are available for the implementation of procedure of diagnostic competence development of foreign language teachers of the higher military educational establishments that is aimed at development of their diagnostic knowledge, skills and abilities to use the integral assessment technology of officers` foreign language communicative competence levels in the context of their professional development. The procedure of diagnostic competence development of foreign language teachers is based on a set of principles, methods, forms, facilities and is realized in three following stages: informative, tool-reproducing and activity-adaptive ones. The procedure includes corporate study, trainings, tutorials and self-instruction.

There have been set such criteria (value-motivated, content-organizational, praxiological and result-corrective) and levels (basic, professionally-functional, creative-professional) of foreign language teachers` diagnostic competence development.

The cumulative results of a formative stage of the experimental verification have shown that the implementation of the pedagogical conditions has been productive and resulted in significant increase (up to 70,1 %) of foreign language teachers` diagnostic competence levels.

Key words: pedagogical conditions, diagnostic competence of foreign language teachers` of higher military educational establishments, officers` foreign language communicative competence, technique, technology, pedagogical modelling, methods of mathematical statistics, artificial neural network, experts` esteem, information and communications technologies, criteria.